

Livsmedelsförsäljningsstatistik

2003

HA0103

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Handel med varor och tjänster

A.2 Statistikområde

Livsmedelsförsäljningsstatistik

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

Ja

A.4 Beställare

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB, Enheten för Näringslivets struktur

Kontaktperson: Daniel Lennartsson

Telefon: 019-17 64 29

Telefax: 019-17 69 24

e-post: daniel.lennartsson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Skyldighet att lämna uppgifter till undersökningen gäller enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 1992:889), statistikförordningen (SFS 1994:1108) och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2002:11).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Blanketter gallras efter 1 år. Observationsregister med registeruppgifter och primärdata överlämnas till Riksarkivet så snart de inte behövs i produktionen. Systemdokumentation bevaras och överlämnas till arkivet. Program och dylikt gallras när de inte behövs för bearbetningar.

A.9 EU-reglering

-

A.10 Syfte och historik

Statens jordbruksverk (SJV) upphörde med sina värdeberäkningar av livsmedelskonsumtionen fr.o.m. redovisningsåret 2000. Jordbruksverket har gjort beräkningar över livsmedelskonsumtionen sedan 1940-talet. Jordbruksverket gör dock fortfarande kvantitetsberäkningar av livsmedelskonsumtionen.

Värdeberäkningar av livsmedelskonsumtionen behövs dock i konsumentprisindex (KPI) och nationalräkenskaperna (NR). Från år 2000 har SCB därför börjat producera Livsmedelsförsäljningsstatistik inom handeln, med en annan metod, vilket uppfyller NR:s och KPI:s behov.

A.11 Statistikanvändning

SCB-ES/NR: Beräkningar av hushållens konsumtionsutgifter.

SCB-ES/PR: Beräkningar av vikter i KPI. Urval av representantvaror i KPI.

Allmänheten: Journalister och allmänheten är intresserade av livsmedelskonsumtionens sammansättning.

A.12 Uppläggning och genomförande

För att genomföra livsmedelsförsäljningsstatistiken har en rad olika källor använts:

- Datakasseregister inhämtade centralt direkt från dagligvarublocken eller via AC Nielsen AB.
- Enkätundersökning av försäljningen av färska frukt och grönsaker i partihandelsledet.
- Enkätundersökning (Servicehandelsenkäten) av företag som finns inom detaljhandeln och bensinstationerna men inte tillhör någon av de fyra dagligvarublocken ICA, Kooperationen, Axfood och Bergendahl,
- Momsregistret för de företag som har detaljhandel eller bensinstation som bransch enligt FDB. För dessa företag har momsskattesatsen (12 procent) som gäller för livsmedelsförsäljning använts.
- Register över vilka företag som ingår i respektive dagligvarublock (ICA, Kooperationen, Axfood och Bergendahls)

Användningen av datakasseregisterstatistik, administrativa material och av urvalsundersökningar utgör ett led i SCB:s strävan att begränsa företagens uppgiftslämnande.

Se även punkt 2.2.6.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

I syfte att förbättra statistikens kvalitet och minska uppgiftslämnarbördan så kommer ansträngningar göras för att utnyttja datakasseregisterstatistik i större omfattning.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Livsmedelsförsäljningsstatistiken är en undersökning som mäter omsättning (inkl moms) uppdelat på livsmedels- och dryckesvarugrupper. Omsättningen fördelad på varugrupper redovisas både i fasta och löpande priser.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Livsmedelsförsäljningsstatistiken är en undersökning som mäter *summa omsättning (inkl moms)* uppdelat på livsmedels- och dryckesvarugrupper.

1.1.1 Objekt och population

Population utgörs av samtliga företag inom SNI 52 och SNI 50.5. Företaget är undersökningsobjekt.

1.1.2 Variabler

Undersökningsvariabel: Omsättning (inkl moms)

Beskrivning: Med livsmedelsförsäljning menas de varor som sålts med 12 procents momssats till slutkonsument.

1.1.3 Statistiska mått

Omsättningen beskrivs som en *summa* fördelat på varugrupper.

Det i första stycket beskrivna statistiska måttet beräknas förutom i *löpande priser* även i *fasta priser*. Fastprisberäkningar bygger på prisuppgifter från KPI utförda på Nationalräkenskapernas varugruppsnivå.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Bransch/branschgrupp och *livsmedels- och dryckesvarugrupper*.

Branschredovisningen är gjord inom detaljhandeln (SNI 52) och bensinstationerna (SNI 50.5).

Omsättningen har fördelats på KPI:s behov av varugrupsredovisning inom livsmedels- och dryckesområdet. Antalet varugrupper är 131. Dessa varugrupper har aggregerats till NR:s behov på varugrupper som är 50 stycken. De har dessutom aggregerats till de 39 redovisningsgrupperna av COICOP.

Livsmedelsförsäljningsstatistiken redovisas i *SM*, *SSD* och på www.scb.se på olika varugrupper enligt varu/tjänstegruppstandard Classification of Individual Consumption by Purpose, (COICOP). Varugrupperna som statistiken redovisas inom finns inom Coicop 01 (Livsmedel och alkoholfria drycker) och 02.1 (Alkoholhaltiga drycker) och är 39 till antalet. De 39 varugrupperna är följande:

01.1.1.1 ris

01.1.1.2 bröd

01.1.1.3 pastaprodukter

01.1.1.4 bakverk

01.1.1.5 andra spannmålsprodukter

01.1.2.1-4+7 nöt-, gris-, får, lamm- och viltkött

01.1.2.5 torkat, saltat eller rökt kött och ätliga slaktbiprodukter

01.1.2.6 annat konserverat eller bearbetat kött samt beredningar av kött
01.1.3.1-3 fisk och skaldjur (färsk, kyld, fryst, torkad, rökt eller saltad)
01.1.3.4 annan konserverad eller beredd fisk och skaldjur samt beredningar av fisk och skaldjur
01.1.4.1-3 mjölk
01.1.4.4 yoghurt och fil
01.1.4.5+6 ost och andra mjölkprodukter
01.1.4.7 ägg
01.1.5.1 smör
01.1.5.2+5 margarin och annat fett
01.1.5.3+4 matolja
01.1.6.1-7 frukt (färsk, kyld eller fryst)
01.1.6.8 torkad frukt
01.1.6.9 konserverad frukt och fruktbaseade produkter
01.1.7.1-4+7 grönsaker och potatis (färsk, kyld eller fryst)
01.1.7.5 torkade grönsaker
01.1.7.6 andra konserverade eller behandlade grönsaker
01.1.7.8 potatisprodukter
01.1.8.1 socker
01.1.8.2 sylter och marmelader
01.1.8.3-6 konfektyr, choklad och glass
01.1.9.1 såser och smaksättningsmedel
01.1.9.2 salt, kryddor och kryddväxter
01.1.9.3+4 jäst, dessertberedningar och soppor samt övrigt
01.2.1.1 kaffe
01.2.1.2 te
01.2.1.3 kakao och chokladpulver
01.2.2.1+2 läskedrycker samt mineral och källvatten
01.2.2.3+4 juice och saft
02.1.1.1 spritdrycker och likör
02.1.2.1+2 vin
02.1.3.A öl klass I och II
02.1.3.B öl klass III

1.1.5 Referenstider

Referensperioden är kalenderår.

1.2 Fullständighet

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Datakasseregisterstatistiken har först genomgått en omfattande maskinell kodning. Idag finns det cirka 51000 produkter i SCB:s register som säljs med den 12 procentiga momsatsen. Denna första maskinella kodningen bygger på dagligvarublockens egna varugrupper. Därefter har produkterna granskats och kodats manuellt efter tre kriterier:

- Storlekskriterium – omsättningen för produkten ingår i en grupp produkter som svarar för sammanlagt mer än cirka 95 % av den totala livsmedelsförsäljningen (cirka 5 000 produkter).
- Samstämmighet för en EAN-produkt mellan olika dagligvarublock.
- EAN-produkten är ny för året.

Beräkningen av den totala livsmedelsförsäljningen inom detaljhandeln och bensinstationerna är gjord med hjälp av det totalundersökta momsregistret. Det kan därför sägas att beräkningen av den totala livsmedelsförsäljningen inte är behäftad med någon urvalsosäkerhet. Däremot finns viss mätproblematik då momsregistret används beroende på att all omsättning som säljs till 12 procents momsskattesats inte är livsmedel. Ett antagande som görs i undersökningen är dock att alla varor inom detaljhandeln som säljs till 12 procents momsskattesats är livsmedel eller hälsoprodukter som det görs ett avdrag för.

Servicehandelsenkätundersökningen, som baseras på ett slumpmässigt urval, är behäftad med slumpfel. Övertäckningen består av företag med felaktig branschkod, nedlagda och vilande företag. Undertäckningen består av felbranschade företag samt nystartade företag som därför inte kommer med i undersökningen. Svarefrekvensen var 65 %. Det partiella bortfallet är förhållandevis omfattande. Inamlade uppgifter har genomgått manuell granskning först och främst gentemot momsregistret och vid behov har nya företagskontakter tagits och korrigeringar genomförts.

För de varugrupper där osäkerheten om kvalitén är stor finns det en angivelse vid aktuell tabell i SM.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Datakasseregisterstatistik

Livsmedelsförsäljningsstatistiken bygger till största delen på datakasseregisterstatistik från dagligvarublocken. Datakasseregisterstatistiken är den viktigaste källan i livsmedelsförsäljningsstatistiken. Dessa beräkningar och andra modellantaganden beskrivs under 2.2.6. I punkt 2.2.1 – 2.2.5 beskrivs urvalsdelen (enkätdelen) i statistiken.

Servicehandeln

Urvalramren upprättas i november samma år som referensåret. Den utgörs av aktiva företag i SCB:s företagsregister (FDB) för servicehandeln. Servicehandeln är de företag som inte tillhör något av dagligvarublocken ICA, Kooperationen, Axfood och Bergendahls. Med aktiva företag avses företag som är registreade för F-skatt, mervärdeskatt eller arbetsgivaravgift. Rampopulationen består av företag (icke-fiansiella och personliga företag) med följande branschkode enligt SNI 2002: SNI 52 och SNI 50.5 Undersökningsåret 2003 omfattade rampopulationen 16 886 företag.

Stratifieringsvariabel: Livsmedelsomsättning (12 % moms) inklusive moms. Denna variabel hämtas från momsregistret året före undersökningsåret.

I Livsmedelsförsäljningsstatistiken görs fem olika storleksindelningar i urvalet för servicehandeln.

Storleksstratifiering

0:	=< 0,5 Mnkr	(undersöks ej)
1:	0,5 < x =< 3,0 Mnkr	
2:	3,0 < x =< 7,0 Mnkr	
3:	7,0 < x =< 50,0 Mnkr	
4:	> 50,0 Mnkr	(totalundersökt)

Branschstratifiering

5211
52121
52129
52210
52220
52230
52241
52242
52250
52260
52271
52279
5262
5263
50500

I servicehandelsurvalet för 2003 drogs 448 företag.

Urvalsmetoden är ett Obundet Slumpmässigt Urval (OSU) i varje stratum.

Skattningsförfarandet

Skattningen av servicehandeln för en varugrupp och bransch görs med hjälp av en HT-estimator. HT-estimatorn ser ut på följande sätt:

$$\hat{Y}_j = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_{hs}} \sum_{i=1}^{n_s} y_{ij}$$

där

y_i = Omsättning lämnad av företag i för vara j.

Y = Branschen/branschgruppens omsättning för vara j.

2.2.2 Ramtäckning

Övertäckningen består av företag med felaktig branschkod, nedlagda och vilande företag. Undertäckningen består av felbranschade företag samt nystartade företag som därför inte kommer med i undersökningen.

2.2.3 Mätning

Servicehandeln

Mätinstrumentet är en enkät som skickas ut till uppgiftslämnaren. På enkäten skall företaget fylla i Livsmedelsförsäljningen fördelad på tolv varugrupper (Coicop 4- siffernivå). I enkätens instruktioner anges att livsmedelsförsäljningen skall vara exklusive moms. Vid resultatredovisning räknas det sedan om till inklusive moms. Vidare står följande på enkäten: *Med livsmedel menas de varor som sålts med 12 procents momssats till slutkonsument. Livsmedelsförsäljningen skall fördelas på de varor som finns uppräknade. Om ert företag har stor andel övrig livsmedelsförsäljning, beskriv vilka varor som avses under posten Övriga livsmedel. Uppgifterna om fördelning på varugrupper får uppskattas samt anges med procentuell fördelning. Vi ber er dock att fylla i värdet av företagets totala livsmedelsförsäljning. I instruktionerna anges även att belopp skall anges i tusentals kronor.*

Dessutom redovisas vilken bransch företaget tillhör om branschen inte stämmer har företaget möjlighet att beskriva sin huvudsakliga verksamhet.

Mätfel (felaktiga svar på frågorna) förekommer på grund av missförstånd, tidsbrist, bristande engagemang hos de svarande, m.m. Ett problem som kan uppstå är att uppgiftslämnaren missuppfattat att omsättningen skall vara exklusive moms. Detta kan leda till överskattningar av summa omsättning. Men då granskning även sker gentemot lämnade omsättningsuppgifter till momsregistret fångas felaktiga uppgifter upp relativt väl.

2.2.4 Svartsbortfall

Då slutgranskningen startar tas en lista ut på de stora företag (olika branschgrupper har olika gränser men oftast storleksgrupp 4, d.v.s. företag med en omsättning större än 50 mnkr) som inte svarat och vilka granskaren nu en sista gång försöker få in uppgift från.

För de mindre företagen (olika branschgrupper har olika gränser men oftast storleksgrupp 1-3 d.v.s. företag med en omsättning mindre än 50 mnkr) som inte svarat används medelvärdet från det aktuella företagens stratum (se även 2.2.1-skattningsförfarandet).

Servicehandeln har en ovägd svarsfrekvens på 65 %.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifterna registreras manuellt och stäms av emot Momsregistrets uppgifter för total livsmedelsförsäljning. Företagsuppgifter som avviker mycket mot lämnad uppgift till momsregistret samma period studeras på mikronivå och verifieras via företagskontakt.

Granskning görs även på makronivå med hjälp av föregående års resultat.

2.2.6 Modellantaganden

Källorna

- För att genomföra livsmedelsförsäljningsstatistiken har en rad olika källor använts. För källorna se punkt A12.

Datakasseregisterstatistiken

Datakasseregisterstatistiken från de fyra stora dagligvarublocken ICA, Kooperationen, Axfood och Bergendahl har varit utgångspunkten för genomförandet av undersökningen. Uppgifter för de fyra dagligvarublocken har inhämtats centralt från dagligvarublocken. Idag omfattar SCB:s register från datakasseregisterstatistiken cirka 51 000 produkter. Datakasseregisterstatistiken har klassificerats från den unika produktnivån (oftast EAN-kod) till den för konsumentprisindex (KPI) anpassade varugrupsnivån för livsmedel och drycker, i dagsläget 131 varugrupper (ej COICOP). Dessa varugrupper uppfyller även Nationalräkenskaperna behov på 50 varugrupper (ej COICOP). I SM-publikation, SSD och på www.scb.se redovisas försäljningen på 39 varugrupper som följer COICOP-indelningen.

Då datakasseregisterstatistiken inte varit heltäckande för dagligvarublocken har uppgifterna räknats upp till totalnivå med hjälp av information från momsregistret för livsmedelsomsättningen för dagligvarublocken.

Färsivarorna

Se även punkt 2.2.1-2.2.5. För tre av dagligvarublocken saknas statistik centralt över uppgifter om så kallade färsivaror. Färsivarorna omfattar sådana varor som saknar EAN-kod. Det är förutom färs frukt och färska grönsaker även varor som säljs via charkdisken dvs. kött, fisk och ost. I de flesta dagligvarubutiker finns det ofta ett butiksunikt system för dessa livsmedelsvaror.

En undersökning har gjorts av de tre största partihandlarna av frukt och grönt. Uppgifterna har använts i skattningsförfarandet.

Servicehandeln

I slutbearbetningen av Livsmedelsförsäljningsstatistiken görs vissa modellantaganden för företagen som inte ingår i ett dagligvarublock, det vill säga servicehandeln. Då dessa företag endast behövt besvara 12 aggregerade varugrupper på Servicehandelsenkäten har resultatet från dessa varugrupper fördelats till de 131 varugrupperna med hjälp av modeller eller information från dagligvarublocken.

Livsmedelsnivån

Beräkningarna av livsmedelsnivån inom respektive bransch (och dagligvarublock) bygger på den summerade 12 % momsskattesatsen inom branscherna detaljhandel (SNI 52) och bensinstationerna (SNI 50.5). Uppgifterna om dagligvarublockens livsmedelsförsäljning har kunnat beräknas med hjälp av register över företag som ingår dagligvarublocken. Skattningar från datakasseregistren och enkätundersökningen görs för hälsoprodukter som säljs med 12 procents momsskattesats vilka subtraheras från den i momsregistret framräknade livsmedelsnivån. Övrig 12 procent mervärdeskatteomsättning hänförs till livsmedel. För alkoholvarorna som säljs på systembolaget direkt till konsument har uppgifter inhämtats från nationalräkenskaperna.

Försäljningsskattningarna från datakasseregisterstatistiken och servicehandeln på varugrupp har använts som andelar i förhållande till total livsmedelsförsäljning. Den framräknade livsmedelsnivån per

bransch/branschgrupp/dagligvarublock i föregående stycke har sedan multiplicerats med andelarna, för att nå den slutliga försäljningsskattningen per varugrupp.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Görs inte. Varugrupper där kvaliteten bedöms som osäker är dock flaggade i SM.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Livsmedelsförsäljningsstatistiken är årlig.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden för livsmedelsförsäljningsstatistiken är cirka 10 månader.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades den 16 november 2004, cirka 2 veckor före den planerade publiceringen.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Resultaten för årgångarna 2000 och 2001 har reviderats dels på grund av nya uppgifter från företaget och dels på grund av ett metodbyte i beräkningarna. Uppgifter har kunnat inhämtas direkt från ett av de stora dagligvarublocken där uppgifter tidigare hämtades från AC Nielsen. Tidsserien är dock sammanhängande för årgångarna 2000-2003.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Tidigare har Statens jordbruksverk (SJV) tagit fram värdeuppgifter om livsmedelskonsumtionen- den så kallade Direktkonsumtionen. Med Direktkonsumtion avses de totala leveranserna av livsmedel från producenter till enskilda hushåll och storhushåll samt producenternas hemmaförbrukning (den s.k. naturakonsumtionen). De konsumerade kvantiteterna redovisas, så långt beräkningsunderlaget tillåter i den form som produkterna når konsumenten d.v.s. såsom jordbruksprodukter, halvfabrikat, djupfrysta varor och färdiglagad mat. Uppgifterna avser i princip varornas nettovikter (exkl. emballage) vid leveransen till den slutlige konsumenten.

I denna undersökning beräknas livsmedelsförsäljningen inom handeln. SJV:s och SCB:s ansatser är därmed inte lika och uppgifterna kan inte jämföras. Skillnaderna mellan SJV och SCB:s beräkningar är i princip att SJV även gör beräkningar av livsmedelskonsumtionen inom restauranger, storhushåll och av naturakonsumtionen.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Inte aktuell.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten publiceras i Statistiska meddelande (SM) serie HA24.

Uppgifter finns även tillgängliga i tre deltabeller i Sveriges Statistiska Databaser (SDB). SSD går även att nå från produktsidan för

Livsmedelsförsäljningsstatistiken
(http://www.scb.se/templates/Product____7916.asp).

5.2 Presentation

Text, tabeller och diagram över livsmedelsförsäljningen uppdelat på varugrupper enligt COICOP presenteras i tabeller och diagram i SM:et.

5.3 Dokumentation

Produkten är dokumenterad i Beskrivning av statistiken. Dokumentationen över produktklassificering är gjord i COICOP.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Mikrodata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut.

5.5 Upplýsningstjänster

Daniel Lennartsson, Ekonomisk statistik/Enheten för Näringslivets struktur,
SCB, 701 89 Örebro.
Telefon 019-17 60 00.